

Eo tempore percussit David etiam Adadezer¹ regem Soba regionis Emath, quando perrexit ut dilataret imperium suum usque ad flumen Euphraten.

Cepit ergo David mille quadrigas ejus, et septem millia equites, ac viginti millia virorum peditum, subervavitque omnes equos currum, exceptis centum quadrigis, quas reservavit sibi.

Supervenit autem et Syrus Damascenus, ut auxilium præberet Adadezer regi Soba : sed et hujus percussit David viginti duo millia virorum.

Et posuit milites in Damasco, ut Syria quoque serviret sibi, et offerret munera. Adjavitque cum Dominus in cunctis, ad quæ perrexerat.

Tulit quoque David pharetras aureas, quas habuerant servi Adadezer, et attulit eas in Jerusalem.

Necnon de Thebath et Chun, urbibus Adadezer, æris plurimum, de quo fecit Salomon mare æreum, et columnas, et vasa ænea.

Quod cum audisset Thou rex Emath percussisse videlicet David omnem exercitum Adadezer regis Soba, misit Aduram filium suum ad regem David, ut postularet ab eo pacem, et congratularetur ei, eo quod expugnasset et percussisset Adadezer : adversarius quippe erat Thou Adadezer.

Sed et omnia vasa aurea, et argentea, et ænea consecravit David rex Domino, cum argento et auro quod tulerat ex universis gentibus, tam de Idumæa, et Moab, et filiis Ammon, quam de Philisthiim et Amalec.

Abisai vero filius Sarviæ percussit Edom in valle Salinarum, decem et octo millia.

Et constituit in Edom præsidium, ut serviret Idumæa David :

Salvavitque Dominus David in cunctis ad quæ perrexerat.

Regnavit ego David super universum Israel, et faciebat judicium atque justitiam cuncto populo suo.

Porro Joab filius Sarviæ erat super exercitum, et Josaphat filius Ahilud a commentariis.

Sadoc autem filius Ahitob, et Abimelec filius Abiathar, sacerdotes : et Susa, scriba.

Banaias vero filius Joiadae super legiones Cherethi, et Phlethi.

Porro filii David primi ad manum regis.

Cap. XIX. — Accidit autem, ut moreretur Naas rex filiorum Ammon, et regnaret filius ejus pro eo.

Dixitque David Faciam misericordiam cum Anon filio Naas : præstitit enim mihi pater ejus gratiam.

Misitque David : nuntios ad consolandum eum super morte patris sui.

Qui cum pervenissent in terram filiorum Ammon, ut consolarentur Anon, dixerunt principes filiorum Ammon ad Anon :

Tu forsitan putas, quod David honoris causa in patrem tuum miserit qui consolatur te : nec animadvertis, quod ut explorent, et investigent, et scrutentur terram tuam, venerint ad te servi ejus ?

Igitur Anon pueros David decalvavit, et rasit, et præcidit tunicas eorum a natibus usque ad pedes, et dimisit eos.

Qui cum abiissent, et hoc mandassent David, misit in occursum eorum (grandem enim contumelliam sustinuerant) et præcepit ut manerent in Jericho, donec cresceret barba eorum, et tunc revertentur.

Videntes autem filii Ammon, quod injuriam fecisset David, tam Anon, quam reliquos populus, miserunt mille talenta argenti, ut conducerent sibi de Mesopotamia, et de Syria Maacha, et de Soba, currus et equites.

Conduxeruntque triginta duo millia currum, et regem Maacha cum populo ejus. Qui cum venissent, castrametati sunt e regione Medaba.

Filii quoque Ammon congregati de urbibus suis, venerunt ad bellum.

Quod cum audisset David, misit Joab, et omnem exercitum virorum fortium :

Egressique filii Ammon, direxerunt aciem juxta portam civitatis : reges autem, qui ad auxilium ejus venerant, separatim in agro steterunt.

Igitur Joab intelligens bellum ex adverso et post tergum contra se fieri, elegit viros fortissimos de universo Israel, et perrexit contra Syrum.

logatur Adadezer cum *daleth*. Consule annotationes nostras. MARR.

Reliquam autem partem populi dedit sub manu Abisai fratris sui, et perrexerunt contra filios Ammon.

Dixitque : Si vicerit me Syrus, auxilio eris mihi : si autem superaverint te filii Ammon, ero tibi in prasidium.

Confortare, et agamus viriliter pro populo nostro, et pro urbibus Dei nostri, Dominus autem, quod in conspectu suo bonum est, faciet.

Perrexit ergo Joab, et populus qui cum eo erat, contra Syrum ad prælium : et fugavit eos.

Porro filii Ammon videntes quod fugisset Syrus, ipsi quoque fugerunt Abisai fratrem ejus, et ingressi sunt civitatem :

Reversusque est etiam Joab in Jerusalem.

Videns autem Syrus quod cecidisset coram Israel, misit nuntios, et adduxit Syrum, qui erat trans fluvium :

Sophach autem princeps militiæ Adadezer, erat dux eorum.

Quod cum nuntiatum esset David, congregavit universum Israel, et transivit Jordanem, irruitque in eos, et direxit ex adverso aciem, illis contra pugnantibus.

Fugit autem Syrus Israel :

Et interfecit David de Syris septem millia currum, et quadraginta millia peditum, et Sophach exercitus principem.

Videntes autem servi Adadezer, se ab Israel esse superatos, transfugerunt ad David, et servierunt ei : noluitque ultra Syria auxilium præbere filiis Ammon.

Cap. XX. — Factum est autem post anni circulum, eo tempore quo solent reges ad bella procedere, congregavit Joab exercitum, et robor militiæ, et vastavit terram filiorum Ammon, perrexitque, et obsedit Rabba :

Porro David manebat in Jerusalem, quando Joab percussit Rabba, et destruxit eam.

Tulit autem David coronam Melchom de capite ejus, et invenit in ea auri pondo talentum,

et pretiosissimas gemmas, facitque sibi inde diadema : manubias quoque urbis plurimas tulit : Populum autem, qui erat in ea, eduxit : et fecit super eos tribulas, et trahas, et ferrata carpenta transire, ita ut dissecarentur, et contererentur :

Sic fecit David cunctis urbibus filiorum Ammon, et reversus est cum omni populo suo in Jerusalem.

Post hæc initum est bellum in Gazer adversum Philisthæos : in quo percussit Sobbochai Usalthis, Saphai de genere Raphaim, et humiliavit eos.

Aliud quoque bellum gestum est adversus Philisthæos, in quo percussit Adeodatus filius Salties Leemites fratrem Goliath Gethæi, cujus haste lignum erat quasi licitorium textentium.

Sed et aliud bellum longissimum, senos habens digitos, id est, simul viginti quatuor : qui et ipse de Rapha fuerat stirpe generatus.

Hic blasphemavit Israel : et percussit eum Jonathan filius Samaa fratris David.

Hi sunt filii Rapha in Geth, qui ceciderunt in manu David et servorum ejus.

Cap. XXI. — Consurrexit autem Satan contra Israel : et incitavit David, ut numeraret Israel. Dixitque David ad Joab, et ad principes populi : Ita, et numerate Israel a Bersabee usque Dan : et afferite mihi numerum ut sciam.

Responditque Joab : Augeat Dominus populum suum centuplum, quam sunt : nome, domine mi rege, omnes servi tui sunt ? Quare hoc quarit dominus meus, quod in peccatum reputetur Israel ?

Sed sermo regis magis prævaluit : egressusque est Joab, et circumvit universum Israel ; et reversus est Jerusalem :

Deditque David numerum eorum, quos circumviert, et inventus est omnis Israel numerus : mille millia et centum millia virorum educentium gladium :

1. Canon Memmianus hoc modo legit in sacro contextu, habens in latere marginali variantes istas lectiones, *alibi Bethlemites, alibi Helmites*. Notat vero falsus Hieronymus in quest. Hebraicis hujus loci, quo modo comma præsens in Hebræo legatur : « In quo percussit Adeodatus. In Hebræo, inquit, scribitur Eleanan filius Jair Leemites frater, Jair,

vigilans, in Regum scribitur Hur filius Jaro, quod interpretatur *saltus* : in Regum scribitur Bethlemites, in paralipomenon, Leemites frater, etc. Vide Samuelis II, cap. xxi, vers. 19. Advertat lector diversas esse lectiones *quest. Hebraicarum* in mss. ac in editis libris, de quibus, si vita comes fuerit, propriis locis dicturi sumus. MARR.

1. Ita mss. Latini codices. In Hebræo legimus hic Adadezer cum *res* in medio ; cum in libris Samuel

De Juda autem trecenta¹ septuaginta millia bellatorum :

Nam Levi et Benjamin non numeravit : eo quod Iobab invitatus exsequeretur regis imperium. Displeuit autem Deo quod iustum erat ; et percussit Israel.

Dixitque David ad Deum : Peccavi nimis ut hoc facerem : obsecro, aufer iniquitatem servi tui, quia insipienter egi.

Et locutus est Dominus ad Gad Videntem David, dicens : Vade, et loquere ad David, et dic ei :

Hæc dicit Dominus : Trium tibi optionem do ; unum quod volueris, elige, et faciam tibi.

Cumque venisset Gad ad David, dixit ei : Hæc dixit Dominus : Elige quod volueris :

Aut tribus annis famem : aut tribus mensibus fugere te hostes tuos, et gladium eorum non posse evadere : aut tribus diebus gladium Domini, et mortem [*Al.* pestilentiam²] versari in terra, et Angelum Domini interficere in universis finibus Israel :

Nunc igitur vide quid respondeam ei, qui misit me.

Et dixit David ad Gad : Ex omni parte me angustiae premunt : sed melius mihi est, ut incidam in manus Domini, quia multe sunt miserationes ejus, quam in manus hominum.

Misit ergo Dominus pestilentiam in Israel : et occiderunt de Israel septuaginta millia virorum.

Misit quoque Angelum in Jerusalem, ut percuteret eam.

Cumque perculeretur, vidit Dominus, et misertus est super magnitudine mali :

Et imperavit Angelo, qui percutiebat : Sufficit, jam cesset manus tua.

Porro Angelus Domini stabat juxta aream Ornan³ Jebusæi.

Levansque David oculos suos, vidit Angelum Domini stantem inter terram et cælum, et evaginatum gladium in manu ejus, et versum contra Jerusalem :

1. Hunc numerum retinent exemplaria canonis, ac mss. omnes Latini codices, quod inspicimus. Edii legunt juxta Hebraeos, *quadraginta septuaginta millia*. Arabs vero interpretor auctiorem habet numerum, nempe, *quingenta septuaginta millia*. Dissonantias hujusmodi, quae occurrunt in libris regum ac Paralipomenon, conciliare nititur auctor *quæst. Hebraicarum*, cujus jam saepe meminimus. *MARR.*

Et ceciderunt, tam ipse quam majores natu vestitii cilicis, proni in terram.

Dixitque David ad Deum : Nonne ego sum, qui jussi ut numeraretur populus? Ego, qui peccavi : ego, qui malum feci : iste grex quid commoverit? Domino Deus meus, vertatur, obsecro, manus tua in me et in domum patris mei : populus autem tuus non percutiatur.

Angelus autem Domini præcepit Gad, ut diceret David ut ascenderet, extrueretque altare Domino Deo in area Ornan Jebusæi.

Ascendit ergo David juxta sermonem Gad, quem locutus ei fuerat ex nomine Domini.

Porro Ornan cum suspensisset, et vidisset Angelum, quatuorque filii ejus cum eo, absconderunt se : nam eo tempore terebat in area triticum.

Igitur cum veniret David ad Ornan, conspexit eum Ornan, et processit ei obviam de area, et adoravit illum pronus in terram.

Dixitque ei David : Da mihi locum areæ tuæ ut ædificem in ea altare Domino : ita ut quantum valet argenti, accipias, et cesset plaga a populo.

Dixit autem Ornan ad David : Tolle, et faciat dominus meus rex quodeunque et placet : sed et Joves dō in holocaustum, et tribulas in ligna, et triticum in sacrificium : omnia libens præbebo.

Dixitque ei rex David : Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet ; neque enim tibi auferre debeo, et sic offerre Domino holocausta gratuita.

Dedit ergo David Ornan pro loco siclos auri justissimi ponderis sexcentos.

Et ædificavit ibi altare Domino : obtulitque holocausta, et pacifica, et invocavit Dominum, et exaudivit eum in igne de caelo super altare holocausti.

Præcepitque Dominus Angelo : et convertit gladium suum in vaginam.

Protinus ergo David, videns quod exaudivisset

2. Edii legunt *pestilentiam*. Verbum Hebraicum 727 *deber*, sive *decer* et *mortem*, et *pestem* significat. *MARR.*

3. Memmianns canon scriptum bis habet in corpore *Areana*, in margine *Ornan*. *MARR.*

— Videtur quoque ad II Samuel, sub finem hoc de nomine, quod tibi *Areana* dicitur, adnotata sunt.

eum Dominus in area Ornan Jebusæi, immolavit ibi victimas.

Tabernaculum autem Domini, quod fecerat Moses in deserto, et altare holocaustorum, ea tempestate erat in excelso Gabaon.

Ei non prevaluit David ire ad altare, ut ibi obsecraret Deum : nimio enim fuerat timore perterritus, videns gladium Angeli Domini.

Cap. XXII. — Dixitque David : Hæc est domus Dei, et hoc altare in holocaustum Israel.

Ei præcepit ut congregarentur omnes proselyti de terra Israel, et constituit ex eis latomos ad cadendos lapides et poliendos, ut ædificaretur domus Dei.

Ferrum quoque plurimum ad clavos januarum, et ad commissuras atque juncturas præparavit David : et aeris pondus innumerabile : Ligna quoque cedrina non poterant æstimari, quæ Sidonii et Tyri deportaverant ad David.

Et dixit David : Salomon filius meus puer parvulus est et delicatus ; domus autem, quam ædificari volo Domino, talis esse debet, ut in cunctis regionibus nominetur : præparabo ergo et necessaria.

Et ob hanc causam ante mortem suam omnes paravit impensas.

Vocavitque Salomonem filium suum, et præcepit ei ut ædificaret domum Domino Deo Israel.

Dixitque David ad Salomonem : Fili mi, voluntatis meæ fuit ut ædificarem domum nomini Domini Dei mei, sed factus est sermo Domini ad me dicens : Multum sanguinem effudisti, et plurima bella bellasti : non poteris ædificare domum nomini meo, tanto effuso sanguine coram me.

Filius qui nascetur tibi erit vir quietissimus : faciam enim eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum : et ob hanc causam Pacificus vocabitur : et pacem et otium dabo in Israel cunctis diebus ejus.

Ipsæ ædificabit domum nomini meo, et ipso erit mihi in filium, et ego ero ei in patrem : firmaboque solium regni ejus super Israel in æternum.

Nunc ergo, fili mi, sit Dominus tecum, et

1. Nonnulli mss. etiam Martiano inspecti, *viginti* habens pro *triginta* : sed et paulo inferius hoc ipso

prosperare, et ædifica domum Domino Deo tuo, sicut locutus est de te.

Det quoque tibi Dominus prudentiam et sensum, ut regere possis Israel, et custodire legem Domini Dei tui.

Tunc enim proficere poteris, si custodieris mandata et judicia quæ præcepit Dominus Mosi, ut doceret Israel :

Confortare, et viriliter age, ne timeas, neque paveas.

Ece ego in paupertate mea præparavi impensas domus Domini, auri talenta centum millia, et argenti mille millia talentorum : aeris vero et ferri non est pondus, vincitur enim numerus magnitudine : ligna et lapides præparavi ad universa impendia.

Habes quoque plurimos artifices, latomos, et cæmentarios, artificesque lignorum, et omnium artium ad faciendum opus prudentissimos, in auro, et argento, et ære et ferro, cujus non est numerus.

Surge igitur, et fac, et erit Dominus tecum.

Præcepit quoque David cunctis principibus Israel, ut adjuvarent Salomonem filium suum.

Cornitiis, inquiens, quod Dominus Deus vester vobiscum sit, et dederit vobis requiem per circuitum, et tradiderit omnes in manu vestra, et subjecta sit terra coram Domino et coram populo ejus.

Præbete igitur corda vestra et animas vestras, ut quaratis Dominum Deum vestrum :

Et consurgite, et ædificate sanctuarium Domino Deo, ut introducatur arca fœderis Domini, et vasa Domino consecrata, in domum quæ ædificatur nomini Domini.

Cap. XXIII. — Igitur David senex et plenus dierum regem constituit Salomonem filium suum super Israel.

Et congregavit omnes principes Israel, et Sacerdotes atque levitas.

Numeratique sunt levitæ a triginta⁴ annis, et supra : et inventa sunt triginta octo millia virorum.

Ex his electi sunt, et distributi in ministerium domus Domini, viginti quatuor millia : præpositorum autem et judicum sex millia.

capitulo, *supputabitur numerus filiorum Levi a viginti annis et supra.*

Porro quatuor millia janitores, et totidem psaltere canentes Domino in organis, quæ fecerat ad canendum.

Et distribuit eos David per vices filiorum Levi, Gerson videlicet, et Caath, et Merari.

Filii Gerson : Leedan, et Semei.

Filii Leedan : princeps Jahiel, et Zethan, et Joel, tres.

Filii Semei : Salomith, et Osjel, et Aran, tres : isti principes familiarum Leedan.

Porro filii Semei, Leeth, et Ziza, et Jaus, et Baria : isti filii Semei, quatuor.

Erat autem Leeth prior, Ziza secundus.

Porro Jaus et Baria non habuerunt filios plurimos, et ideo in una familia, unaque domo computati sunt.

Filii Caath : Amram, et Issar, Hebron, et Oziel, quatuor.

Filii Amram : Aaron et Moses.

Separatusque est Aaron, ut ministraret in Sancto sanctorum, ipse et filii ejus in sempiternum, et adoleret incensum Domino secundum ritum suum, ac benediceret nomini ejus in perpetuum.

Mosi quoque hominis Dei filii annumerati sunt in tribu Levi.

Filii Mosi : Gerson, et Eliezer.

Filii Gerson : Subael primus.

Fuerunt autem filii Eliezer : Roobia primus : et non erant Eliezer filii alii.

Porro filii Roobia multiplicati sunt nimis.

Filii Isaac : Salomith primus.

Filii Hebron : Jeriau primus, Amarias secundus, Jaziel tertius, Jecmaam quartus.

Filii Oziel : Micha primus, Jesia secundus.

Filii Merari : Mooli, et Musi.

Filii Mooli : Eleazar et Cis.

Mortuus est autem Eleazar, et non habuit filios, sed filias : acceperuntque eas filii Cis fratres earum.

Filii Musi : Mooli, et Eder, et Jerimoth, tres.

Hi filii Levi in cognationibus et familiis suis principes per vices, et numerum capitum sin-

gulorum qui faciebant opera ministerii domus Domini, a viginti annis et supra.

Dixit enim David : Requiem dedit Dominus Deus Israel populo suo, et habitationem Jerusalem usque in aeternum.

Nec erit officii levitarum ut ultra portent tabernaculum, et omnia vasa ejus ad ministrandum.

Juxta præcepta quoque David novissima, supputabitur numerus filiorum Levi a viginti annis et supra.

Et erunt sub manu filiorum Aaron in cultum domus Domini, in vestibulis, et in exedris, et in loco purificationis, et in sanctuario, et in universis operibus ministerii templi Domini.

Sacerdotes autem, super panes propositionis, et ad simile sacrificium, et ad lagana azyma, et sartagine, et ad ferventem simillam¹, et super omne pondus atque mensuram.

Levite vero, ut sicut mane ad confitendum et canendum Domino : similiterque ad vesperam, tam in oblatione holocaustorum Domini, quam in sabbatis et calendis, et solemnitatibus reliquis, juxta numerum et caeremonias uniuscujusque rei, jugiter coram Domino.

Et custodiant observationes tabernaculi foderis, et ritum sanctuarii, et observationem filiorum Aaron fratrum suorum, ut ministrent in domo Domini.

Cap. XXIV. — Porro filiis Aaron hæc partitiones erant :

Filii Aaron : Nadab, et Abiu, et Eleazar, et Ithamar.

Mortui sunt autem Nadab et Abiu ante patrem suum absque liberis, sacerdotioque functus est Eleazar et Ithamar.

Et divisit eos David, id est, Sadoc de filiis Eleazar, et Ahimelec de filiis Ithamar, secundum vices suas et ministerium.

Inventique sunt multo plures filii Eleazar in principibus viris, quam filii Ithamar.

Divisit autem eis, hoc est, filiis Eleazar prin-

rebantur, torrebantur, et grana comodebantur. Quod genus cibi vulgo grana vocant. Subjungit quoque statim : « In quibusdam codicibus habetur *super omne pondus et mensuram* : sed in Hebræo in hoc loco *pondus* non habetur, sed *mensura* tantum gemina nominatim posita, etc. » Hæc quidem illa : nos vero fidem omnium mss. exemplariorum sequi satius esse duximus, quam huic scriptori adherere. MARR.

cipes per familias sexdecim : et filiis Ithamar per familias et domos suas octo.

Porro divisit utrasque inter se familias sortibus : erant enim principes sanctuarii, et principes Dei, tam de filiis Eleazar, quam de filiis Ithamar.

Descripsitque eos Semeias filius Nathanael scriba levites, coram rege et principibus, et Sadoc sacerdote, et Abimelec filio Abiathar, principibus quoque familiarum sacerdotium et leviticarum : unam domum, quæ ceteris præerat, Eleazar ; et alteram domum, quæ sub se habebat ceteros, Ithamar.

Exiit autem sors prima Jojarib,

Secunda Jedeia,

Tertia Harim,

Quarta Seorim,

Quinta Melchia,

Sexta Maiman,

Septima Accos,

Octava Abia,

Nona Jesue,

Decima Sechenia,

Undecima Eliasib,

Duodecima Jacin,

Tertia decima Hoppa,

Quarta decima Isbaab,

Quinta decima Belga,

Sexta decima Emmer,

Septima decima Ezir,

Octava decima Aphses,

Nona decima Phetheia,

Vigesima Jezeel,

Vigesima prima Jachin,

Vigesima secunda Gamul,

Vigesima tertia Dalaiau,

Vigesima quarta Maaziau.

Hæc vices eorum secundum ministeria sua, ut ingrediantur domum Domini, et juxta ritum suum sub manu Aaron patris eorum : sicut præcepit Dominus Deus Israel.

Porro filiorum Levi, qui reliqui fuerant, de filiis Amram erat Subael, et de filiis Subael, Jedeia.

De filiis quoque Roobia princeps Jesias.

Isaari vero filius Salemoth, filiusque Salemoth Jaath :

Filiusque ejus Jeriau, Amarias secundus, Jaziel tertius, Jecmaam quartus.

Filii Oziel, Micha : filius Micha, Samir.

Frater Micha, Jesia : filiusque Jesie Zacharias.

Filii Merari, Mooli et Musi.

Filii Oziau, Benno.

Filius quoque Merari, Oziau et Soem et Zachur et Hebi.

Porro Mooli filius Eleazar, qui non habebat liberos.

Filius vero Cis, Jerameel.

Filii Musi, Mooli, Eder et Jerimoth.

Isti filii Levi secundum domos familiarum suarum.

Miseruntque et ipsi sortes contra fratres suos filios Aaron, coram David rege, et Sadoc, et Abimelec, et principibus familiarum sacerdotium et leviticarum, tam majores, quam minores. Omnes sors æqualiter dividebat.

Cap. XXV. — Igitur David et magistratus exercitus segregaverunt in ministerium filios Asaph, et Eman, et Idithun : qui prophetarent in citharis, et psalteris, et cymbalis, secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes :

De filiis Asaph : Zachur et Joseph, et Nathania, et Asarela, filii Asaph : sub manu Asaph prophetantis juxta regem.

Porro Idithun : filii Idithun, Godolias, Sori, Jescias, et Asabias, et Mathathias, sex sub manu patris sui Idithun, qui in cithara prophetabat super confidentes et laudantes Dominum.

Eman quoque : filii Eman, Bocciau, Mathaniu, Oziel, Subuel, et Jerimoth, Ananias, Anani, Eliatha, Geddelthi, et Romenthieser, et Jesbaccassa, Mellothi, Othir, Mazioth.

Omnes isti filii Eman Videntis regis in sermonibus Dei, ut exallaret cornu : deditque Deus Eman filios quatuordecim, et filias tres.

Universi sub manu patris sui ad cantandum in templo Domini distributi erant, in cymbalis, et psalteris, et citharis, in ministeria domus Domini juxta regem : Asaph videlicet, et Idithun, et Eman.

Puit autem numerus eorum cum fratribus suis, qui erudiebant canticum Domini, cuncti doctores, ducenti octoginta octo.

Miseruntque sortes per vices suas, ex æquo tam major quam minor, doctus pariter, et indoctus.

Egressaque est sors prima Joseph, qui erat de Asaph.

Secunda Godolie, ipsi et filiis, et fratribus ejus duodecim.

1. Hebræus ולורבכת *vellammurbaketh*, quod ad torrendum interpretatur falsus Hieronymus, dicens : « Quod in quibusdam codicibus habetur *ad ferventem simillam*, et in quibusdam *ad ferventem* tantummodo, error est. In Hebræo non habetur in hoc loco *simila*, quia *simila* paulo jam superius nominata est : sed ad torrendum, in Hebræo ponitur, ut subaudiatur *spicas*. Primitiæ enim spicarum quando defo-

Tertia Zachar, filius et fratribus ejus duodecim.

Quarta Isari, filius et fratribus ejus duodecim. Quinta Nathanae, filius et fratribus ejus duodecim.

Sexta Bocciau, filius et fratribus ejus duodecim.

Septima Israela, filius et fratribus ejus duodecim.

Octava Jesaia, filius et fratribus ejus duodecim.

Nona Mathania, filius et fratribus ejus duodecim.

Decima Semciae, filius et fratribus ejus duodecim.

Undecima Azareel, filius et fratribus ejus duodecim.

Duodecima Asabie, filius et fratribus ejus duodecim.

Tertia decima Subael, filius et fratribus ejus duodecim.

Quarta decima Mathathie, filius et fratribus ejus duodecim.

Quinta decima Jerimoth, filius et fratribus ejus duodecim.

Sexta decima Ananie, filius et fratribus ejus duodecim.

Septima decima Jesbacassa, filius et fratribus ejus duodecim.

Octava decima Anani, filius et fratribus ejus duodecim.

Nona decima Mellothi, filius et fratribus ejus duodecim.

Vigesima Eliatha, filius et fratribus ejus duodecim.

Vigesima prima Othir, filius et fratribus ejus duodecim.

Vigesima secunda Geddelthi, filius et fratribus ejus duodecim.

Vigesima tertia Mazioth, filius et fratribus ejus duodecim.

Vigesima quarta Romemthiezer, filius et fratribus ejus duodecim.

Cap. XXVI. — Divisiones autem janitorum : de Coritis Meselema, filius Core, de filiis Asaph.

Fili Meselemae : Zacharias primogenitus, Jadel secundus, Zabadias tertius, Jathanael quartus, Elam quintus, Johanan sextus, Elioenai septimus.

Fili autem Obededom : Semciae primogenitus, Jezabad secundus, Joaa tertius, Sachar quartus, Nathanael quintus, Ammiel sextus, Issachar septimus, Phollafi octavus : quia benedixit illi Dominus.

Semei autem filio ejus nati sunt filii, praefecti familiarum suarum : erant enim viri fortissimi.

Fili ergo Semciae : Othni, et Raphael, et Obed, Elzabad, fratres ejus viri fortissimi : Eliu quoque et Samachias.

Omnes hi de filiis Obededom : ipsi, et filii, et fratres eorum fortissimi ad ministrandum, sexaginta duo de Obededom.

Porro Meselemae filii, et fratres eorum robustissimi, decem et octo.

De Hosa autem, id est, de filiis Merari, Semri princeps (non enim habuerat primogenitum, et idcirco posuerat eum pater ejus in principem) Helcias secundus, Tabelias tertius, Zacharias quartus. Omnes hi filii, et fratres Hosa, tresdecim.

Hi divisi sunt in janitores, ut semper principes custodiarum, sicut et fratres eorum, ministrarent in domo Domini.

Misse sunt autem sortes ex aequo, et parvis, et magnis, per familias suas, in unamquamque portarum.

Cecidit ergo sors orientalis, Selemiae. Porro Zachariae filio ejus, viro prudentissimo, et erudito, sortito obtigit plaga septentrionalis.

Obededom vero et filius ejus ad austrum : in qua parte domus erat seniorum concilium.

Sephim et Hosa ad occidentem, juxta portam qua ducit ad viam ascensionis : custodia contra custodiam.

Ad orientem vero levite sex : et ad aquilonem quatuor per diem, atque ad meridiem similiter in die quatuor : et ubi erat concilium, bini et bini.

In cellulis quoque janitorum ad occidentem quatuor in via : binique per cellulas.

Haec sunt divisiones janitorum, filiorum Core et Merari :

Porro Abias erat super thesauros domus Dei, et vasa sanctorum.

Fili Ledan, filii Gersonni : de Ledan principes familiarum, Ledan, et Gersonni, Jeieli.

Fili Jeieli : Zathan, et Joel fratres ejus, super thesauros domus Domini.

Anramitis, et Isaaritis, et Hebronitis, et Ozielitis.

Subael autem filius Gerson, filii Mosi praepositus thesauris.

Fratres quoque ejus Eliezer, cujus filius Rahabia, et hujus filius Isaias, et hujus filius Joram, hujus quoque filius Zechri : sed et hujus filius Selomith.

Ipsae Selomith, et fratres ejus, super thesauros sanctorum quae sanctificavit David rex, et principes familiarum, et tribuni, et centuriones, et duces exercitus, de bellis et manibus praellorum, quae consecraverant ad instaurationem et supellectilem templi Domini.

Haec autem universa sanctificavit Samuel Videns, et Saul filius Cis, et Abner filius Nor, et Joab filius Sarviae : omnes, qui sanctificaverant ea per manum Selomith, et fratrum ejus.

Isaaritis vero praerat Chonenias, et filii ejus, ad opera forinsecus super Israel, ad docendum et judicandum eos.

Porro de Hebronitis Asabias, et fratres ejus viri fortissimi, mille septingenti, praerant Israeli trans Jordanem contra occidentem, in cunctis operibus Domini, et in ministerium regis.

Hebronitarum autem princeps fuit Jeria, secundum familias et cognationes eorum.

Quadragesimo anno regni David recensiti sunt, et inventi viri fortissimi in Jazer Galaad, fratresque ejus robustioris aetatis, duo millia septingenti principes familiarum.

Praeposuit autem eos David rex Rubenitis, et Gadditis, et dimidiae tribui Manasse, in omni ministerium Dei et regis.

Cap. XXVII. — Fili autem Israel secundum numerum suum, principes familiarum, tribuni, et centuriones, et praefecti qui ministrabant regi juxta turmas suas, ingredientes et egredientes per singulos menses in anno, viginti quatuor millibus singuli praerant.

Primo turmae in primo mense Jesboam praerat filius Zabdiel, et sub eo viginti quatuor millia.

De filiis Phares, princeps cunctorum principum in exercitu mense primo.

Secundi mensis habebat turmam Dudi Abohites, et post se alterum nomine Macelloth, qui regabat partem exercitus viginti quatuor millium.

Dux quoque turmae tertie in mense tertio, erat Banaias filius Joiadae sacerdos : et in divisione sua viginti quatuor millia.

Ipsae est Banaias fortissimus inter triginta, et super triginta, praerat autem turmae ipsius Amizabad filius ejus.

Quartus, mense quarto, Azael frater Joab, et Zabadias filius ejus post eum : et in turma ejus viginti quatuor millia.

Quintus, mense quinto, princeps Samaoth Jazarites : et in turma ejus viginti quatuor millia.

Sextus, mense sexto, Hira filius Acces Thecutes : et in turma ejus viginti quatuor millia.

Septimus, mense septimo, Helles Phallonites de filiis Ephraim : et in turma ejus viginti quatuor millia.

Octavus, mense octavo, Sobochai Usathithes de stirpe Zarai : et in turma ejus viginti quatuor millia.

Nonus, mense nono, Abiezer Anathothites de filiis Jemini : et in turma ejus viginti quatuor millia.

Decimus, mense decimo, Marai, et ipse Netophathites de stirpe Zarai : et in turma ejus viginti quatuor millia.

Undecimus, mense undecimo, Banaias Pharaonites de filiis Ephraim : et in turma ejus viginti quatuor millia.

Duodecimus, mense duodecimo, Holdai Nophathites, de stirpe Gothoniel : et in turma ejus viginti quatuor millia.

Porro tribubus praerant Israel, Rubenitis, dux Eliezer filius Zechri :

Simeonitis, dux Saphatias filius Maacha :

Levitis, Asabias filius Camuel :

Aaronitis, Sadoe :

Juda, Eliu frater David :

Issachar, Amri filius Michael :

Zabulonitis, Jesmaias filius Abdiae :

Nephthalitibus, Jerimoth filius Ozriel :

Filiis Ephraim, Osee filius Ozazii :

Dimidiae tribui Manasse, Joel filius Phadaiae :

Et dimidiae tribui Manasse in Galaad, Jaddo filius Zachariae :

Benjamin autem, Jasiel filius Abner :

Dan vero, Ezriel filius Jeroam :

Hi principes filiorum Israel. Noluit autem David numerare eos a viginti annis inferius : quia dixerat Dominus, ut multiplicaret Israel quasi stellas caeli.

Joab filius Sarviae cooperat numerare, nec complevit : quia super hoc irruerat in Israel : et idcirco numerus eorum qui fuerant recensiti, non est relatus in fastos regis David.

Super thesauros autem regis fait Azmoth filius Adiel. His autem thesauris, qui erant in urbibus, et in vicis, et in turribus, praesidebat Jonathan filius Ozie.

Operi autem rustico, et agricolis qui exercebant terram, praerat Ezri filius Chelub :

Vinearumque cultoribus, Semeias Romathites : cellis autem vinariis Zabdias Saphonites¹.

Nam super oliveta et ficeta, quae erant in campis, Balanan Gadorites :

Super apothecas autem olei, Joas.

Porro armentis, quae pascebantur in Saron, praepositus fuit Setrai Saronites :

Et super boves in vallibus, Saphat filius Adli : Super camelos vero Ubil Ismaelites :

Et super asinos, Jadas Meronathites :

Super oves quoque Jaziz Agareus [A]. Agareus¹.

Omnes hi, principes substantiae regis David. Jonathan autem patruus David, consiliarius, vir prudens et litteratus :

Iipse et Jael filius Achamoni, erant cum filiis regis :

Achithophel etiam consiliarius regis, et Chusai Arachites amicus regis.

Post Achithophel fuit Joiada filius Banaia, et Abiathar.

Princeps autem exercitus regis erat Joab.

Cap. XVIII. — Convocavit igitur David omnes principes Israel, duces tribuum, et praepositos turmarum, qui ministrabant regi, tribunos quoque et centuriones, et qui praerant substantiae et possessionibus regis, filiosque suos cum enuchis, et potentes, et robustissimos quoque in exercitu Jerusalem.

Cumque surrexisset rex, et stetisset, ait : Audite me, fratres mei, et populus meus. Cogitavi ut edificarem domum, in qua requiesceret arca foederis Domini, et scabellum pedum Dei nostri : et ad aedificandum, omnia preparavi.

Deus autem dixit mihi : Non aedificabis domum nomini meo, eo quod sis vir bellator et sanguinem fuderis.

Sed elegit Dominus Deus Israel me de universa domo patris mei, ut essem rex super

Israel in sempiternum ; de Juda enim elegit principes :

Porro de domo Juda, domum patris mei : et de filiis patris mei, placuit ei ut me eligeret regem super cunctum Israel.

Sed et de filiis meis (filios enim mihi multos dedit Dominus) elegit Salomonem filium meum, ut sederet in throno regni Domini super Israel.

Dixique mihi : Salomon filius tuus aedificabit domum meam, et atria mea : ipsum enim elegi mihi in filium, et ego ero ei in patrem.

Et firmabo regnum ejus usque in aeternum, si perseveravit facere praecipua mea, et iudicia, sicut et hodie.

Nunc ergo coram universo coetu Israel, audiente Domino Deo nostro, custodite et perquirite cuncta mandata Domini Dei nostri : ut possideatis terram bonam, et relinquatis eam filiis vestris post vos usque in sempiternum.

Tu autem, Salomon fili mi, scito Deum patris tui, et servo ei corde perfecto et animo voluntario.

Omnia enim corda scrutatur Dominus, et universas mentium cogitationes intelligit.

Si quaesieris eum, invenies : si autem dereliqueris eum, projiciet te in aeternum.

Nunc ergo quia elegit te Dominus ut aedificares domum sanctuarii, confortare et perfice.

Dedit autem David Salomonem filio suo descriptionem porticus, et templi, et cellariorum et cenaculi, et cubiculorum in adytis, et domus propitiacionis.

Neonem et omnium quae cogitaverit atriorum, et exedrarum per circuitum in thesauros domus Domini, et in thesauros sanctorum.

Divisionumque sacerdotium, et leviticarum, in omnia opera domus Domini, et in universa vasa ministerii templi Domini.

Aurum in pondere per singula vasa ministerii. Argenti quoque pondus pro vasorum et operam diversitate.

Sed et ad candelabra aurea, et ad lucernarum aurum pro mensura uniuscujusque candelabri et lucernarum.

Similiter et in candelabris argenteis, et in lucernis eorum, pro diversitate mensurae, pondus argenti tradit.

copulare debebant. In Hebraeo hodierno scriptum est זבדי אשפתי *Zabdi Assiphim*, quibusdam litteris mutatis et permixtis. Marr.

Aurum quoque dedit in mensas propositionis pro diversitate mensurarum : similiter et argentum in alias mensas argenteas.

Ad fuscinulas quoque, et phialas, et thuribula ex auro purissimo, et leuculos aureos¹, pro qualitate mensurae pondus distribuit in leunculum et leunculum.

Similiter et in leones argenteos diversum argenti pondus separavit.

Altari autem, in quo adoletur incensum, aurum purissimum dedit : ut ex ipso fieret similitudo quadrigae cherubim, extendentium alas, et velantium arcam foederis Domini.

Omnia, inquit, venerunt scripta manu Domini ad me, ut intelligerem universa opera exemplaris.

Dixit quoque David Salomoni filio suo : Viriliter age, et confortare, et fac : ne timeas, et ne paveas :

Dominus enim Deus meus tecum erit, et non dimittet te, nec derelinquet, donec perficias omne opus ministerii domus Domini.

Ece divisiones sacerdotum et levitarum, in omne ministerium domus Domini assistunt tibi, et parati sunt, et noverunt tam principes quam populus facere omnia precepta tua.

Cap. XXV. — Locutusque est David rex ad omnem ecclesiam : Salomonem filium meum unum elegit Deus, adhuc puerum, et tenellum : opus autem grande est, neque enim homini preparatur habitatio, sed Deo.

Ego autem totis viribus meis preparavi impensas domus Dei mei. Aurum ad vasa aurea, et argentum in argentea, aes in aenea, ferrum in ferrea, ligna ad lignea ; lapides onychinos, et quasi stibinos, et diversorum colorum, omnem pretiosum lapidem, et marmor Parium abundantissime,

Et super haec, quae obtuli in domum Dei mei de peculo meo aurum et argentum, do in templum Dei mei exceptis his, quae preparavi in aedem sanctam.

Tria millia talenta auri de auro Ophir, et septem millia talentorum argenti probatissimi, ad deaurandos parietes templi.

Et ubicunque opus est aurum de auro, et ubicunque opus est argentum de argento, opera fiant per manus artificum :

Et si quis sponte offerit, impleat manum suam hodie, et offerat quod voluerit Domino.

Polliciti sunt itaque principes familiarum, et proceres tribuum Israel, tribuni quoque, et centuriones, et principes possessionum regis.

Dederuntque in opera domus Dei auri talenta quinque millia, et solidos decem millia, argenti talenta decem millia, et aëris talenta decem et octo millia ; ferri quoque centum millia talentorum.

Et apud quemcunque inventi sunt lapides, dederunt in thesaurum domus Domini, per manum Jeiel Gersonitis.

Letatusque est populus, cum vota sponte promitterent : quia corde toto offerebant ea Domino.

Sed et David rex letatus est gaudio magno, et benedixit Domino coram universa multitudine, et ait :

Benedictus es, Domine Deus Israel patris nostri ab aeterno in aeternum.

Tua est, Domine, magnificentia, et potentia, et gloria, atque victoria, et tibi laus.

Cuncta enim quae in caelo sunt, et in terra, tua sunt, tuum, Domine, regnum, et tu es super omnes principes.

Tuae divitiae, et tua est gloria, tu dominaris omnium, in manu tua virtus et potentia, in manu tua magnitudo et imperium omnium.

Nunc igitur, Deus noster, confitemur tibi, et laudamus nomen tuum inclytum.

Quis ego, et quis populus meus, ut possimus haec tibi universa promittere ?

Tua sunt omnia, et quae de manu tua accepimus, dedimus tibi.

Peregrini enim sumus coram te, et advena, sicut omnes patres nostri.

Dies nostri quasi umbra super terram, et nulla est mora.

Domine Deus noster, omnis haec copia, quam paravimus ut aedificaretur domus nomini sancto tuo, de manu tua est, et tua sunt omnia.

Scio, Deus meus, quod probes corda, et sim-

1. Sic regius atque Colbertinus Anticensis prima manu : alii cum editis legunt *Zabdiis Aphonites*, quod errore librariorum fluxisse videtur, qui s litteram ultimam *Zabdiis* cum initio sequentis *Aphonites*

1. Legitur vero in Hebraico exemplari זבדי אשפתי, quod nomen Chaldaicum potius originis, quam Hebraea, ubi apud Esdram bis occurrit c. 2 et 8 ab ipso vulgato interprete in *eralem* vertitur. At enim Hierony-

mus levi unius litterale 1 in ך quae sola magnitudine differunt, mutatione, legit זבדי, et *leuculos* interpretatur.

plicitatem diligas, unde et ego in simplicitate cordis mei lætus obtuli universa hæc,

Et populum tuum, qui hic repertus est, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria.

Domine Deus Abraham, et Isaac, et Israel, patrum nostrorum, custodi in æternam hanc voluntatem cordis eorum, et semper in venerationem tui mens ista permaneat.

Salomoni quoque filio meo da cor perfectum, ut custodiat mandata tua, testimonia tua, et cæremonias tuas, et faciat universa, et ædificet ædem, cujus impensas paravi.

Præcepit autem David universæ ecclesiæ: Benedicite Domino Deo nostro.

Et benedixit omnis ecclesiæ Domino Deo patrum suorum, et inclinaverunt se, et adoraverunt Deum, et deinde regem.

Immolaveruntque victimas Domino, et obtulerunt holocausta die sequenti, tauros mille, arietes mille, agnos mille cum libaminibus suis, et universo ritu abundantissime in omnem Israel:

Et comederunt, et biberunt coram Domino in die illo cum grandi lætitia.

Et unxerunt secundo Salomonem filium David.

Unxerunt autem Domino in principem, et Sadoe in pontificem.

Seditque Salomon super solium Domini in regem pro David patre suo, et cunctis placuit, et paruit illi omnis Israel.

Sed et universi principes, et potentes, et cuncti filii regis David dederunt manum, et subjecti fuerunt Salomoni regi.

Magnificavit ergo Dominus Salomonem super omnem Israel, et dedit illi gloriam regni, qualem nullus habuit ante eum rex Israel.

Igitur David filius Isai regnavit super universum Israel. Et dies, quibus regnavit super Israel, fuerunt quadraginta anni:

In Hebron regnavit septem annis, et in Jerusalem annis triginta tribus.

Et mortuus est in senectute bona, plenus diem, et divitiis, et gloria. Regnavitque Salomon filius ejus pro eo.

Gesta autem David regis priora, et novissima, scripta sunt in libro Samuel Videntis, et in libro Nathan prophete, atque in volumine Gad Videntis, universique regni ejus, et fortitudinis,

et temporum, quæ transierunt sub eo, sive in Israel, sive in cunctis regnis terrarum.

Lib. II. — Cap. I. — Confortatus est ergo Salomon filius David in regno suo, et Dominus Deus ejus¹ erat cum eo, et magnificavit eum in excelsum.

Præcipitque Salomon universo Israeli, tribunis, et centurionibus, et ducibus, et iudicibus omnis Israel, et principibus familiarum.

Et abiit cum universa multitudine in excelsum Gabaon, ubi erat tabernaculum fœderis Dei, quod fecit Moses famulus Dei in solitudine.

Arcam autem Dei adduxerat David de Cariatharim, in locum quem paraverat ei, et ubi fixerat illi tabernaculum, hoc est in Jerusalem.

Altare quoque æneum, quod fabricatus fuerat Beseleel filius Uri filii Ur, ibi erat coram tabernaculo Domini, quod et requisivit Salomon, et omnis ecclesiæ.

Ascenditque Salomon ad altare æneum, coram tabernaculo fœderis Domini, et obtulit in eo mille hostias.

Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei Deus dicens: Postula quod vis, ut dem tibi.

Dixitque Salomon Deo: Tu fecisti cum David patre meo misericordiam magnam, et constituisti me regem pro eo.

Nunc igitur, Domine Deus, impleatur sermo tuus quem pollicitus es David patri meo:

Tu enim me fecisti regem super populum tuum multum, qui tam innumerabilis est, quam pulvis terræ.

Da mihi sapientiam et intelligentiam, ut egrediar coram populo tuo, et ingrediar:

Quis enim potest hunc populum tuum digne, qui tam grandis est, iudicare?

Dixit autem Deus ad Salomonem: Quia hoc magis placuit cordi tuo, et non postulasti divitias, et substantiam, et gloriam, neque animas eorum qui te oderant, sed nec dies vite plurimos, petisti autem sapientiam et scientiam, ut iudicare possis populum meum, super quem constituit te regem, sapientia et scientia data sunt tibi:

Divitias autem, et substantiam, et gloriam dabo tibi;

Ita ut nullus in regibus, nec ante te, nec post te fuerit similis tui.

Venit ergo Salomon ab Excelsu Gabaon in Jerusalem coram tabernaculo fœderis, et regnavit super Israel.

Congregavitque sibi currus et equites, et facti sunt ei mille quadringenti currus, et duodecim millia equitum; et fecit eos esse in urbibus quadrigarum, et cum rege in Jerusalem.

Præbuitque rex argentum et aurum in Jerusalem quasi lapides, et cedros quasi sycomoros, quæ nascuntur in campestribus multitudine magna.

Adducebantur autem et equi de Ægypto et de Coa, a negotiatoribus regis, qui libant, et coeabant pretio, quadrigam equorum sexcentis argenteis, et equum centum quinquaginta.

Similiter de universis regnis Hethæorum, et a regibus Syria, emptio celebrabatur.

Cap. II. — Decrevit autem Salomon ædificare domum nomini Domini, et palatium sibi.

Et numeravit septuaginta millia virorum portantium humeris, et octoginta millia qui cederent lapides in montibus, præpositosque eorum tria millia sexcentos.

Misit quoque ad Hiram regem Tyri, dicens: Sicut egisti cum David patre meo, et misisti ei ligna cedrina ut ædificaret sibi domum, in qua et habitavit: sic fac mecum, ut ædificem domum nomini Domini Dei mei, et consecrem eam ad adolendum incensum coram illo, et fumi-ganda aromata, et ad propositionem panum sempiternam, et ad holocaustomata mane et vespere, sabbatis quoque, et neomeniis et solemnitatibus Domini Dei nostri in sempiternum, quæ mandata sunt Israeli.

Domus autem, quam ædificare cupio, magna est, magnus est enim Deus noster super omnes deos.

Quis ergo poterit prævalere, ut ædificet ei dignam domum?

Si cælum et cæli cælorum capere eum non queant, quantus ego sum, ut possim ædificare ei domum?

Sed ad hoc tantum, ut adoleatur incensum coram illo.

Mitte igitur mihi virum eruditum, qui noverit

operari in auro, et argento, ære, ferro, purpura, coccino, et hyacintho, et qui sciat sculperæ cæ-laturas¹, cum his artificibus, quos mecum habeo in Judæa et Jerusalem, quos præparavit David pater meus.

Sed et ligna cedrina mitte mihi, et areuthina, et pinea, de Libano: scio enim quod servi tui noverint cedere ligna de Libano.

Et erunt servi mei cum servis tuis, ut parentur mihi ligna plurima.

Domus enim, quam cupio ædificare, magna est nimis, et inclyta.

Præterea operariis, qui cæsuri sunt ligna servis tuis dabo in cibaria critici coros viginti millia, et hordei coros totidem, et vini viginti millia metretas, olei quoque sata viginti millia.

Dixit autem Hiram rex Tyri per litteras, quas miserat Salomoni:

Quia dilexit Dominus populum suum, idcirco te regnare fecit super eum.

Et addidit dicens: Benedictus Dominus Deus Israel, qui fecit cælum et terram, qui dedit David regi filium sapientem et eruditum et sensatum atque prudentem, ut ædificaret domum Domino, et palatium sibi.

Misi ergo tibi virum prudentem et scientissimum Hiram, patrem meum, filium mulieris de filiabus Dan, cujus pater Tyrus fuit, qui novit operari in auro, et argento, ære, et ferro, et marmore, et lignis, in purpura quoque, et hyacintho, et bysso, et coccino, et qui scit cælare omnem sculpturam, et adinvenire prudenter quodcumque in opere necessarium est, cum artificibus tuis et cum artificibus domini mei David patris tui.

Triticum ergo, et hordeum, et oleum, et vinum, quæ pollicitus es, domine mi, mitte servis tuis.

Nos autem cædemus ligna de Libano, quod necessaria habueris, et applicabimus ea ratibus per mare in Joppe; tuum erit transferre ea in Jerusalem.

Numeravit igitur Salomon omnes viros pro-se-lytos, qui erant in terra Israel, post dinumerationem, quam dinumeravit David pater ejus, et inventi sunt centum quinquaginta millia, et tria millia sexcenti.

Fecitque ex eis septuaginta millia, qui hume-

1. In mss. codicibus ommissa sunt duo hæc verba *Deus ejus*, quæ tamen leguntur in Hebræorum voluminibus. *MANR.*

1. Canon Memmianus cum aliquot mss. *sculperæ cæ-laturæ*. De canone Carcassonensi nihil deinceps di-

cetur, quia non perfecimus ejusdem collationem nisi ad secundum librum parahipomenon. *MANR.*

ris onera portarent, et octoginta millia, qui lapides in montibus cœderent, tria millia autem et sexcentos prepositos operum populi.

Cap. III. — Et cœpit Salomon œdificare domum Domini in Jerusalem in monte Moria, qui demonstratus fuerat David patri ejus, in loco quem paraverat David in area Ornan Jebusei. Cœpit autem œdificare mense secundo, anno quarto regni sui.

Et hæc sunt fundamenta, quæ jecit Salomon, ut œdificaret domum Dei longitudinis cubitos in mensura prima sexaginta, latitudinis cubitos viginti.

Porticum vero ante frontem, quæ tondebatur in longum juxta mensuram latitudinis domus, cubitorum viginti, porro altitudinem centum viginti cubitorum erat, et deauravit eam intrinsecus auro mundissimo.

Domum quoque majorem texit tabulis ligneis abiegnis, et laminas auri obryzi affixit per totum: sculpsitque in ea palmas, et quasi catenulas se invicem complectentes.

Stravit quoque pavimentum templi pretiosissimo marmore, decore mullo.

Porro aurum erat probatissimum, de ejus laminis texit domum, et trabes ejus, et postes, et parietes, et ostia, et cœlavit cherubim in parietibus.

Fecit quoque domum Sancti sanctorum; longitudinem juxta latitudinem domus, cubitorum viginti, et latitudinem similiter viginti cubitorum, et laminis aureis texit eam, quasi talentis sexcentis.

Sed et clavos fecit aureos, illa ut singuli clavi scielos quinquagenos appenderent: cœnacula quoque texit auro.

Fecit etiam in domo Sancti sanctorum cherubim duos, opere statuario: et texit eos auro.

Ala cherubim viginti cubitis extendebantur: illa ut una ala haberet cubitos quinque, et tangeret parietem domus: et altera quinque cubitos habens, alam tangeret alterius cherub.

Similiter cherub alterius ala quinque habebat cubitos, et tangebatur parietem: et ala ejus altera quinque cubitorum alam cherub alterius contingebat.

Igitur alæ utriusque cherubim expansæ erant, et extendebantur per cubitos viginti, ipsi autem stabant erectis pedibus, et facies eorum versæ erant ad exteriorem domum.

Fecit quoque velum ex hyacintho, purpura, cocco, et bysso: et intexit ei cherubim.

Ante fores etiam templi duas columnas, quæ triginta et quinque cubitos habebant altitudinis:

Porro capita earum quinque cubitorum. Necon et quasi catenulas in oraculo, et superposuit eas capitibus columnarum: malgranata etiam centum, quæ catenulis interposuit.

Ipsas quoque columnas posuit in vestibulo templi, unam a dextris, et alteram a sinistris: eam quæ a dextris erat, vocavit Jahin, et quæ ad levam, Booz.

Cap. IV. — Fecit quoque altare æneum viginti cubitorum longitudinis, et viginti cubitorum latitudinis, et decem cubitorum altitudinis.

Mare etiam fusile decem cubitis a labio usque ad labium, rotundum, per circuitum: quinque cubitos habebat altitudinis, et funiculus triginta cubitorum ambiabat gyrum ejus.

Similitudo quoque boum erat subter illud, et decem cubitis quædam extrinsecus cœlaturæ, quasi duobus versibus alvum maris circumstant. Boves autem erant fusiles:

El ipsum mare super duodecim boves impositum erat, quorum tres respiciebant et aquilonem, et alii tres ad occidentem: porro tres alii meridiem, et tres qui reliqui erant, orientem, mare habentes superpositum: posteriora autem boum erant intrinsecus sub mari.

Porro vastitias ejus habebat mensuram palmi, et erat labium illius quasi labium calicis, vel repandi lili: capiebatque mensuræ tria millia metretas.

Fecit quoque conchas decem: et posuit quinque a dextris, et quinque a sinistris, ut lavarent in eis omnia quæ in holocaustum oblatari erant:

Porro in mari sacerdotes lavabantur.

Fecit autem et candelabra aurea decem, secundum speciem qua jussa erant fieri: et posuit ea in templo, quinque a dextris, et quinque a sinistris:

Necon et mensas decem: posuitque eas in templo, quinque a dextris, et quinque a sinistris:

Phialas quoque aureas centum. Fecit etiam atrium sacerdotum, et basilicam grandem: et ostia in basilica, quæ texit aro.

Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem.

Fecit autem Hiram lebetes, et creagras, et phialas: et complevit omne opus regis in domo Dei:

Hoc est, columnas duas, et epistylia, et capita, et quasi quædam retiacula, quæ capita tegerent super epistylia.

Malgranata quoque quadringenta, et retiacula duo, ita ut bini ordines malgranatorum singulis retiaculis jungeretur, quæ protegerent epistylia et capita columnarum.

Bases etiam fecit, et conchas, quas superposuit basibus.

Mare unum, boves quoque duodecim sub mari.

Et lebetes, et creagras, et phialas. Omnia vasa fecit Salomoni Hiram pater ejus in domo Domini ex aere mundissimo.

In regione Jordanis fudit ea rex in argillosa terra, inter Sochet et Saredatha.

Erat autem multitudo vasorum innumerabilis, ita ut ignoraretur pondus æris.

Fecitque Salomon omnia vasa domus Dei, et altare aureum, et mensas, et super eas panes propositionis:

Candelabra quoque cum lucernis suis, ut lucerent ante oraculum juxta ritum, ex auro purissimo:

Et florentia quædam, et lucernas, et forcipes aureos: omnia de auro mundissimo facta sunt.

Thymiateria quoque, et thuribula, et phialas, et mortariola, ex auro purissimo.

Et ostia cœlavit templi interioris, id est, in Sancto sanctorum; et ostia templi forinsecus aurea.

Sicque completum est omne opus, quod fecit Salomon in domo Domini.

Cap. V. — Intulit igitur Salomon omnia quæ voverat David pater suus, argentum, et aurum, et universa vasa posuit in thesauris domus Dei.

Post quæ congregavit majores natu Israel, et cunctos principes tribuum, et capita familiarum de filiis Israel in Jerusalem, ut adducerent arcam fœderis Domini de civitate David, quæ est Sion.

Venerunt igitur ad regem omnes viri Israel in die solempni mensis septimi.

Cumque venissent cuncti seniorum Israel, portaverunt levitæ arcam, et intulerunt eam, et omnem paratam tabernaculi.

Porro vasa sanctuarii, quæ erant in tabernaculo, portaverunt sacerdotes cum levitis.

Rex autem Salomon, et universus cœtus Israel, et omnes qui fuerant congregati ante arcam, immolabant arietes, et boves absque ullo numero: tanta enim erat multitudo victimarum.

Et intulerunt sacerdotes arcam fœderis Domini in locum suum, id est, ad oraculum templi, in Sancta sanctorum subter alas cherubim: ita ut cherubim expanderent alas suas super locum in quo posita erat arca, et ipsam arcam tegerent cum vectibus ejus.

Vectium autem, quibus portabatur arca, quia paululum longiores erant, capita parebant ante oraculum: si vero quis paululum fuisset extrinsecus, eos videre non poterat.

Fuit itaque arca ibi usque in presentem diem:

Nihilque erat aliud in arca, nisi duas tabulas, quas posuerat Moses in Horeb, quando legem dedit Dominus filiis Israel egredientibus ex Agypto.

Egressis autem sacerdotibus de sanctuario: omnes enim sacerdotes, qui ibi potuerant inveniri, sanctificati sunt:

Nec adhuc in illo tempore vicæ, et ministeriorum ordo inter eos divisus erat.

Tam levitæ quam cantores, id est, et qui sub Asaph erant, et qui sub Eman, et qui sub Idithun, filii, et fratres eorum, vestiti byssinis, cymbalis, et psalteriis, et citharis concrebant, stantes ad orientalem plagam altaris, et cum eis sacerdotes centum viginti canentes tubis.

Igitur cunctis pariter, et tubis, et voce, et cymbalis, et organis, et diversis generis musicorum concinentibus, et vocem in sublimem tollentibus, longe sonitus audiebatur:

Ita ut cum Dominum laudare cœpissent et dicere: Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia ejus, impletur domus Dei nube, nec possent sacerdotes stare, et ministrare propter caliginem.

Compleverat enim gloria Domini domum Dei.

Cap. VI. — Tunc Salomon ait: Dominus pollicitus est ut habitaret in caligine: ego autem œdificavi domum nomini ejus, ut habitaret ibi in perpetuum.

Et convertit rex faciem suam, et benedixit universæ multitudini Israel, nam omnis turba stabat intenta, et ait :

Benedictus Dominus Deus Israel, qui quod locutus est David patri meo, opere complevit, dicens :

A die, qua eduxi populum meum de terra Ægypti, non elegi civitatem de cunctis tribubus Israel, ut edificaretur in ea domus nomini meo :

Neque elegi quemquam alium virum, ut esset dux in populo meo Israel ;

Sed elegi Jerusalem, ut sit nomen meum in ea, et elegi David, ut constituerem eum super populum meum Israel :

Cumque fuisset voluntatis David patris mei, ut edificaret domum nomini Domini Dei Israel, dixit Dominus ad eum : Quia hæc fuit voluntas tua, ut edificares domum nomini meo, bene quidem fecisti voluntatem habere hujusmodi : sed non tu edificabis domum : verum filius tuus qui egredietur de lumbis tuis, ipse edificabit domum nomini meo.

Complevit ergo Dominus sermonem suum, quem locutus fuerat : et ego surrexi pro David patre meo, et sedi super thronum Israel, sicut locutus est Dominus : et edificavi domum nomini Domini Dei Israel.

Et posui in ea arcem, in qua est pactum Domini, quod pepigit cum filiis Israel.

Stetit ergo coram altari Domini ex adverso universæ multitudinis Israel, et extendit manus suas.

Siquidem fecerat Salomon basim æneam, et posuerat eam in medio basilicæ, habentem quinque cubitos longitudinis, et quinque cubitos latitudinis, et tres cubitos altitudinis.

Stetitque super eam : et deinceps flexis genibus contra universam multitudinem Israel, et palmis in cælum levatis, ait :

Domine Deus Israel, non est similis tui Deus in cælo et in terra : qui custodis pactum et misericordiam cum servis tuis, qui ambulat coram te in toto corde suo..

Qui præstitisti servo tuo David patri meo quæcumque locutus fueras ei : et quæ ore promiseras, opere complesti, sicut et præsens tempus probat.

Nunc ergo, Domine Deus Israel, imple servo tuo patri meo David quæcumque locutus es, dicens : Non deficiet ex te vir coram me, qui sedeat super thronum Israel : ita tamen si cus-

todierint filii tui vias suas, et ambulaverint in lego mea, sicut et tu ambulasti coram me.

Et nunc, Domine Deus Israel, firmetur sermo tuus, quem locutus es servo tuo David.

Ergone credibile est ut habitet Deus cum hominibus super terram ? Si cælum et cæli cælorum non te capiunt, quanto magis domus ista, quam edificavi ?

Sed ad hoc tantum facta est, ut respicias orationem servi tui, et obsecrationem ejus, Domine Deus meus : et audias preces quas fundit famulus tuus coram te, ut aperias oculos tuos super domum istam diebus et noctibus, super locum in quo pollicitus es ut invocaretur nomen tuum, et exaudires orationem, quam servus tuus orat in eo : et exaudias preces famuli tui et populi tui Israel.

Quicumque oraverit in loco isto, exaudi de habitaculo tuo, id est, de cælis, et propitiare.

Si peccaverit quispiam in proximum suum, et jurare contra eum paratus venerit, seque maledicto constrinxerit coram altari in domo ista : tu audies de cælo, et facies judicium servorum tuorum : ita ut reddas inique viam suam in caput proprium, et ulciscaris justum, retribuens ei secundum justitiam suam.

Si superatus fuerit populus tuus Israel ab inimicis (peccabunt enim tibi) et conversi egerint penitentiam, et obsecraverint nomen tuum, et fuerint deprecati in loco isto, tu exaudi de cælo, et propitiare peccato populi tui Israel, et reduce eos in terram quam dedisti eis et patribus eorum.

Si, clauso cælo, pluvia non fluxerit propter peccata populi, et deprecati te fuerint in loco isto, et confessi nomini tuo, et conversi a peccatis suis, cum eos afflixeris, exaudi de cælo, Domine, et dimitte peccata servis tuis et populi tui Israel, et doce eos viam bonam, per quam ingredientur : et da pluviam terræ, quam dedisti populo tuo ad possidendum.

Fames si orta fuerit in terra, et pestilentia, ærugo, et aurugo, et locusta, et bruchus, et hostes, vastatis regionibus, portas obsederint civitatis, omisque plaga et infirmitas presserit : si quis de populo tuo Israel fuerit deprecatus, cognoscens plagam et infirmitatem suam, et expanderit manus suas in domo hac, tu exaudi de cælo, de sublimi scilicet habitaculo tuo, et propitiare, et reddo unicuique secundum vias suas, quas nosti eum habere in corde suo :

Tu enim solus nosti corda filiorum hominum.

Ut timeant te, et ambulent in viis tuis cunctis diebus quibus vivunt super faciem terræ, quam dedisti patribus nostris.

Æternum quoque, qui non est de populo tuo Israel, si venerit de terra longinqua, propter nomen tuum magnum, et propter manum tuam robustam, et brachium tuum extentum, et oraverit in loco isto, tu exaudies de cælo firmissimo habitaculo tuo, et facies cuncta, pro quibus invocaverit te ille peregrinus : ut sciant omnes populi terræ nomen tuum, et timeant te sicut populus tuus Israel, et cognoscant quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam edificavi.

Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra adversarios suos per viam in qua miseris eos, adorabunt te contra viam, in qua civitas hæc est, quam elegisti, et domus, quam edificavi nomini tuo : ut exaudies de cælo preces eorum, et obsecrationem, et ulciscaris.

Si autem peccaverint tibi (neque enim est homo qui non peccet) et iratus fueris eis, et tradideris hostibus, et captivos eos duxerint in terram longinquam, vel certe quæ juxta est, et conversi in corde suo, in terra, ad quam captivi ducti fuerant, egerint penitentiam, et deprecati te fuerint in terra captivitatis suæ, dicentes : Peccavimus, inique egimus, injuste gessimus : et reversi fuerint ad te in toto corde suo, et in tota anima sua, in terra captivitatis suæ, ad quam ducti sunt, adorabunt te contra viam terræ suæ, quam dedisti patribus eorum et urbis, quam elegisti, et domus quam edificavi nomini tuo :

Tu exaudies de cælo, hoc est de firmo habitaculo tuo, preces eorum, et facias judicium, et dimittas populo tuo, quamvis peccatori :

Tu es enim Deus meus : aperiantur, quæso, oculi tui, et aures tuæ intentæ sint ad orationem quæ fit in loco isto.

Nunc igitur consurge, Domine Deus, in requiem tuam, tu et arca fortitudinis tuæ :

Sacerdotes tui, Domine Deus, induantur salutem, et sancti tui lætentur in bonis.

Domine Deus, ne averteris faciem christi tui : memento misericordiarum David servi tui.

Cap. VII. — Cumque complexset Salomon fundens preces, ignis descendit de cælo, et de-

voravit holocausta et victimas : et majestas Domini implevit domum.

Nec poterant sacerdotes ingredi templum Domini, eo quod impleisset majestas Domini templum Domini.

Sed et omnes filii Israel videbant descendentem ignem, et gloriam Domini super domum : Et corruentes proni in terram super pavimentum stratum lapide, adoraverunt et laudaverunt Dominum : Quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia ejus.

Rex autem, et omnis populus, immolabant victimas coram Domino.

Mactavit igitur rex Salomon hostias, boum viginti duo millia, arietum centum viginti millia : et dedicavit domum Dei rex, et universus populus.

Sacerdotes autem stabant in officiis suis : et levitæ in organis carminum Domini, quæ fecit David rex ad laudandum Dominum : Quoniam in æternum misericordia ejus, hymnos David canentes per manus suas.

Porro sacerdotes cænebant tubis ante eos, cunctusque Israel stabat.

Sanctificavit quoque Salomon medium atrii ante templum Domini : obtulerat enim ibi holocausta et adipem pacificorum : quia altare æneum, quod fecerat, non poterat sustinere holocausta et sacrificia et adipem.

Fecit ergo Salomon solemnitatem in tempore illo septem diebus, et omnis Israel cum eo, ecclesia magna valde, ab introitu Emath usque ad torrentem Ægypti.

Fecitque die octavo collectam, eo quod dedicasset altare septem diebus, et solemnitatem celebrasset diebus septem.

Igitur in die vicesimo tertio mensis septimi dimisit populos ad tabernacula sua, lætantes atque gaudentes super bono quod fecerat Dominus David, et Salomoni, et Israeli populo suo.

Complevitque Salomon domum Domini, et domum regis, et omnia quæ disposuerat in corde suo, ut faceret in domo Domini, et in domo sua, et prosperatus est.

Apparuit autem ei Dominus nocte, et ait : Audivi orationem tuam, et elegi locum istum mihi in domum sacrificii.

Si clausero cælum, et pluvia non fluxerit, et mandavero et præcepero locustæ, ut devoret terram, et misero pestilentiam in populum meum :

Conversus autem populus meus, super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, et exquisierit faciem meam, et egerit penitentiam a visis suis pessimis:

Et ego exaudiam de caelo, et propitius ero peccatis eorum, et sanabo terram eorum.

Oculi quoque mei erunt aperti, et aures meae erectae ad orationem ejus, qui in loco isto oraverit.

Elegi enim, et sanctificavi locum istum ut sit nomen meum ibi in sempiternum, et permaneat oculi mei, et cor meum ibi cunctis diebus.

Tu quoque si ambulaveris coram me, sicut ambulavit David pater tuus, et feceris juxta omnia quae precepi tibi, et justitias meas judicium servaveris:

Suscilabo thronum regni tui, sicut pollicitus sum David patri tuo, dicens: Non auferetur de stirpe tua vir, qui sit princeps in Israel.

Si autem aversi fueritis, et dereliqueritis justitias meas, et praecepta mea, quae proposui vobis, et abeuntes servieritis diis alienis, et adoraveritis eos, ovellam vos de terra mea, quam dedi vobis:

Et domum hanc, quam sanctificavi nomini meo, projiciam a facie mea, et tradam eam in parabolam, et in exemplum cunctis populis.

Et domus ista erit in proverbium universis transeuntibus, et dicent stupentes: Quare fecit Dominus sic terrae huic et domui huic?

Respondebuntque: Quia dereliquerunt Dominum Deum patrum suorum, qui eduxit eos de terra Aegypti, et apprehenderunt deos alienos, et adoraverunt eos, atque coluerunt:

Idcirco venerunt super eos universa haec mala.

Cap. VIII. — Expletis autem viginti annis, postquam edificavit Salomon domum Domini et domum suam: civitates, quas dederat Hiram Salomon, edificavit, et habitare ibi fecit filios Israel.

Abiit quoque in Emat Suba, et obtinuit eam. Et edificavit Palmyram in deserto, et alias civitates munitissimas edificavit in Emath.

Exstruxitque Bethoron superiorem, et Bethoron inferiorem, civitates muratas habentes portas, et vectes et seras.

Balaath etiam et omnes urbes firmissimas, quas fuerunt Salomonis, cunctasque urbes qua-

drigarum, et urbes equitum: omnia quae voluit Salomon atque disposuit, edificavit in Jerusalem, et in Libano, et in universa terra potestatis suae.

Omnem populum, qui derelictus fuerat de Hethaeis, Amorrhæis, et Pherezæis, et Etraeis, et Jebuseis, qui non erant de stirpe Israel: de filiis eorum, et de posteris, quos non interfecerant filii Israel, subjugavit Salomon in tributarios, usque in diem hanc.

Porro de filiis Israel non posuit, ut servirent operibus regis: ipsi enim erant viri bellatores, et duces primi, et principes quadrigarum et equitum ejus.

Omnes autem principes exercitus regis Salomonis fuerunt ducenti quinquaginta, qui erudiebant populum.

Filiam vero Pharaonis transtulit de civitate David, in domum quam edificaverat ei. Dixit enim:

Non habitabit uxor mea in domo David regis Israel eo quod sanctificata sit: quia ingressa est eam arca Domini.

Tunc obiit Salomon holocausta Domini super altare Domini, quod extruxerat ante porticum, ut per singulos dies offerretur in eo juxta praeceptum Mosi in sabbatis et in calendis, et in festis diebus, ter per annum, id est, in solemnitate azymorum, et in solemnitate hebdomadarum, et in solemnitate tabernaculorum.

Et constituit juxta dispositionem David patris sui officia sacerdotum in ministeriis suis:

Et levitas in ordine suo, ut laudarent et ministrarent coram sacerdotibus, juxta ritum uniuscujusque diei:

Et janitores in divisionibus suis per portam et portam: sic enim praeceperat David homo Dei.

Nec prætergressi sunt de mandatis regis, tam sacerdotes quam levite, ex omnibus quae praeceperat, et in custodiis thesaurorum.

Omnes impensas præparatas habuit Salomon, ex eo die quo fundavit domum Domini, usque in diem quo perfecit eam.

Tunc abiit Salomon in Asiongaber, et in Ailath ad oram maris Rubri, quae est in terra Edom.

Misit autem ei Hiram per manus servorum suorum naves, et nautas gnaros maris, et abiit cum servis Salomonis in Ophir, tulērunt-

que inde quadringenta quinquaginta talenta auri, et attulerunt ad regem Salomonem.

Cap. IX. — Regina quoque Saba, cum audisset famam Salomonis, venit, ut tentaret eum in enigmatibus, in Jerusalem, cum magnis opibus, et camelis qui portabant aromata, et auri plurimum, gemmasque pretiosas.

Cumque venisset ad Salomonem, locuta est ei quaecumque erant in corde suo:

Et exposuit ei Salomon omnia quae proposuerat: nec quidquam fuit, quod ei non perspicuum fecerit.

Quod postquam vidit, sapientiam scilicet Salomonis, et domum quam edificaverat, nec non et cibaria mensae ejus, et habitacula servorum, et officia ministrorum ejus, et vestimenta eorum, pincernas quoque et vestes eorum, et victimas quam immolabat in domo Domini: non erat præ stupore ultra in ea spiritus.

Dixitque ad regem: Verus sermo quem audieram in terra mea de virtutibus et sapientia tua.

Non credebam narrantibus, donec ipsa venissem, et vidissem oculi mei, et probassem, vix medietatem sapientiae tuae mihi fuisse narratam: vicisti famam virtutibus tuis.

Beati viri tui, et beati servi tui: hi qui assistunt coram te in omni tempore, et audiunt sapientiam tuam.

Sit Dominus Deus tuus benedictus, qui voluit te ordinare super thronum suum, regem Domini Dei tui.

Quia diligit Deus Israel, et vult servare eum in aeternum, idcirco posuit te super eum regem, ut facias judicia atque justitiam.

Dedit autem regi centum viginti talenta auri, et aromata multa nimis, et gemmas pretiosissimas:

Non fuerunt aromata talia ut haec quae dedit regina Saba regi Salomoni.

Sed et servi Hiram cum servis Salomonis attulerunt aurum de Ophir, et ligna thyna, et gemmas pretiosissimas: de quibus fecit rex, de lignis scilicet thyninis, gradus in domo Domini, et in domo regiae, citharas quoque, et psalteria cantoribus:

Nunquam visa sunt in terra Juda ligna talia.

Rex autem Salomon dedit reginae Saba cuncta quae voluit et quae postulavit, multo plura quam attulerat ad eum:

Quae reversa, abiit in terram suam cum servis suis.

Erat autem pondus auri, quod afferbatur Salomoni per annos singulos, sexcenta sexaginta sex talenta auri: excepta ea summa quam legati diversarum gentium, et negotiatores afferre consueverant, omnesque reges Arabiae, et satrapae terrarum, qui comportabant aurum et argentum Salomoni.

Fecit igitur rex Salomon ducentas hastas aureas de summa sexcentorum aureorum, qui in hastis singulis expendebantur.

Trecenta quoque scuta aurea trecentorum aureorum, quibus tegebantur scuta singula:

Posuitque ea rex in armamentario quod erat consitum nemore.

Fecit quoque rex solium eburneum grande, et vestivit illud auro mundissimo. Sexque gradus, quibus ascendebatur ad solium, et scabellum aureum, et brachiola duo altrinsecus, et duos leones stantes juxta brachiola: sed et alios duodecim leunculos stantes super sex gradus ex utraque parte:

Non fuit tale solium in universis regnis. Omnia quoque vasa convivii regis erant aurea, et vasa domus saltus Libani ex auro purissimo.

Argentum enim in diebus illis pro nihilo reputabatur. Siquidem naves regis ibant in Tharsis cum servis Hiram, semel in annis tribus, et deferrebant inde aurum et argentum, et ebur, et simias, et pavos.

Magnificatus est igitur Salomon super omnes reges terrae divitiis et gloria. Omnesque reges terrarum desiderabant videre faciem Salomonis ut audirent sapientiam quam dederat Deus in corde ejus.

Et deferebant ei munera, vasa argentea, et aurea, et vestes, et arma, et aromata, equos, et mulos, per singulos annos.

Habuit quoque Salomon quadraginta millia equorum in stabulis, et currum equitumque duodecim millia, constituitque eos in urbis quadrigarum, et ubi erat rex in Jerusalem.

Exercuit etiam potestatem super cunctos reges, a flumine Euphrate usque ad terram Philistinorum, et usque ad terminos Aegypti.

Tantumque copiam præbuit argenti in Jerusalem quasi lapidum: et cedrorum tantam multitudinem velut sycomororum, quae gignuntur in campestribus.

Adducebantur autem ei equi de Ægypto, cunctisque regionibus.

Reliqua autem operum Salomonis priorum et novissimorum, scripta sunt in verbis Nathan prophete, et in libris Ahie Silonitis, in visione quoque Jaddo Videntis, contra Jeroboam filium Nabat.

Regnavit autem Salomon in Jerusalem super omnem Israel quadraginta annis.

Dormivitque cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate David: regnavitque pro eo Roboam filius ejus.

Cap. X. — Profectus est autem Roboam in Sichem: illic enim cunctus Israel convenerat, ut constituerent eum regem.

Quod cum audisset Jeroboam filius Nabat, qui erat in Ægypto (fugerat quippe illic ante Salomonem), statim reversus est.

Vocaveruntque eum, et venit cum universo Israel, et locuti sunt ad Roboam, dicentes:

Pater tuus durissimum iugo nos pressit, tu leviora impera patre tuo, qui nobis gravem imposuit servitutem, et paululum de onere subleva, ut serviamus tibi.

Qui ait: Post tres dies revertimini ad me.

Cumque abisset populus, inii consilium cum senibus, qui steterant coram patre ejus Salomone dum adhuc viveret, dicens: Quid datis consilii, ut respondeam populo?

Qui dixerunt ei: Si placueris populo huic, et lenieris eos verbis clementibus, servient tibi omni tempore.

At ille reliquit consilium senum, et cum juvenibus tractare cepit, qui cum eo nutriti fuerant, et erant in comitatu illius.

Dixitque ad eos: Quid vobis videtur? Vel respondere quid debeo populo huic, qui dixit mihi: Subleva jugum quod imposuit nobis pater tuus?

At illi responderunt ut juvenes, et nutriti cum eo in deliciis, atque dixerunt:

Sic loqueris populo, qui dixit tibi: Pater tuus aggravavit jugum nostrum, tu subleva, et sic respondebis ei.

1. Biblia quædam impressa annis 1478, 1489 et 1521, tum alia sæculis temporibus, et præsertim Nivelliana Parisiis 1573, denique et mss. quidam codices, teste P. Calaneo, subjungunt hic pericopem e III Regum cap. xii, 20, derivatam: Factum est autem cum audisset omnis Israel quod reversus

Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei. Pater meus imposuit vobis jugum grave, et ego majus pondus apponam: pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cædam vos scorpionibus.

Venit ergo Jeroboam, et universus populus ad Roboam die tertio, sicut præceperat eis.

Responditque rex dura, derelicto consilio seniorum: locutusque est juxta juvenum voluntatem: Pater meus grave vobis imposuit jugum, quod ego gravius faciam: pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cædam vos scorpionibus.

Et non acquievit populi precibus: erat enim voluntatis Dei, ut compleretur sermo ejus, quem locutus fuerat per manum Ahie Silonitis ad Jeroboam filium Nabat.

Populus autem universus, rege duriora dicente, sic locutus est ad eum:

Non est nobis pars in David, neque hæreditas in filio Isai. Revertere in tabernacula tua Israel, tu autem pascere domum tuam David.

Et abiit Israel in tabernacula sua.

Super filios autem Israel, qui habitabant in civitatibus Juda, regnavit Roboam.

Misitque rex Roboam Aduram, qui præerat tributis et lapidaverunt eum filii Israel, et mortuus est.

Porro rex Roboam currum festinavit ascendere, et fugit in Jerusalem.

Recessitque Israel a domo David, usque ad diem hanc.

Cap. XI. — Venit autem Roboam in Jerusalem, et convocavit universam domum Juda et Benjamin, centum octoginta millia electorum atque bellantium, ut dimicaret contra Israel, et converteret ad se regnum suum.

Factusque est sermo Domini ad Semeiam hominem Dei, dicens: Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Juda, et ad universum Israel qui est in Juda et Benjamin:

Hec dicit Dominus: Non ascendetis, neque pugnabitis contra fratres vestros: revertatur unusquisque in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate.

esset Jeroboam, miserunt et vocaverunt eum, congregato cætu, et constituerunt eum regem super omnem Israel, nec secutus est quisquam domum David, præter domum Juda solam. Quæ et Lyranus in suo legit exemplari: tametsi originale textus ea plane ignorent.

Qui cum audissent sermonem Domini, reversi sunt, nec perrexerunt contra Jeroboam.

Habitavit autem Roboam in Jerusalem, et edificavit civitates muratas in Juda. Extravitque Beth-Leem, et Etam, et Thecue, Bethsur quoque, et Socho, et Odollam, necnon et Geth, et Maresa, et Ziph, sed et Aduraim, et Lachis, et Azeca, Saraa quoque, et Ajalon, et Hebron, quæ erant in Juda et Benjamin, civitates munitissimas.

Cumque clausisset eas muris, posuit in eis principes, ciborumque horrea, hoc est olei et vini.

Sed et in singulis uribus fecit armamentaria scutorum et hastarum, firmavitque eas multa diligentia, et imperavit super Judam et Benjamin.

Sacerdotes autem et levitæ, qui erant in universo Israel, venerunt ad eum de cunctis sedibus suis, relinquentes suburbana et possessiones suas, et transeuntes ad Judam et Jerusalem: eo quod adjecisset eos Jeroboam, et posterius ejus, ne sacerdotio Domini fungerentur.

Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum, et daemoniorum, vitulorumque quos fecerat.

Sed et de cunctis tribus Israel, quicunque dederant cor suum ut quærerent Dominum Deum Israel venerunt Jerusalem ad immolandum victimas suas coram Domino Deo patrum suorum.

Et roboraverunt regnum Juda, et confirmaverunt Roboam filium Salomonis per tres annos: ambulaverunt enim in viis David et Salomonis, annis tantum tribus.

Duxit autem Roboam uxorem Maalath, filiam Jerimoth, filii David: Abiad quoque filiam Eliab filii Isai: quæ peperit ei filios, Jeus, et Somariam, et Zoom.

Post hanc quoque accepit Maacha filiam Absalom, quæ peperit et Abia, et Ethai, et Ziza, et Salomith.

Amavit autem Roboam Maacha, filiam Absalom, super omnes uxores suas, et concubinas.

Nam uxores decem et octo duxerat, concubinas autem sexaginta: et genuit viginti octo filios, et sexaginta filias.

Constituit vero in capite Abiam filium Maacha, decem super fratres suos: ipsium enim regem facere cogitabat, quia sapienter fuit, et potentior super omnes filios ejus;

Et in cunctis finibus Juda, et Benjamin, et in

universis civitatibus muratis: præbuitque eis escas plurimas et multas petivit uxores.

Cap. XII. — Cumque roboratum fuisset regnum Roboam et confortatum, dereliquit legem Domini, et omnis Israel cum eo.

Anno autem quinto regni Roboam, ascendit Sesach rex Ægypti in Jerusalem (quia peccaverant Domino) cum mille ducentis curribus, et sexaginta millibus equitum: nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex Ægypto, Libyes scilicet, et Troglodytæ, et Æthiopes. Cepitque civitates munitissimas in Juda, et venit usque ad Jerusalem.

Semeias autem propheta ingressus est ad Roboam, et principes Juda, qui congregati fuerant in Jerusalem, fugientes Sesach, dixitque ad eos: Hec dicit Dominus: Vos reliquistis me, et ego reliqui vos in manu Sesach:

Constatnatioque principes Israel et rex dixerunt: Justus est Dominus.

Cumque vidisset Dominus quod humiliati essent, factus est sermo Domini ad Semeiam, dicens:

Quia humiliati sunt, non disperdam eos, daboque eis paucillum auxilii, et non stillabit furor meus super Jerusalem per manum Sesach.

Verumtamen servient ei, ut sciant distantiam servitutis meæ et servitutis regni terrarum.

Recessit itaque Sesach rex Ægypti ab Jerusalem, sublatis thesauris domus Domini et domus regis omniaque secum tulit, et clypeos aureos, quos fecerat Salomon.

Pro quibus fecit rex eneas, et tradidit illos principibus scutariorum, qui custodiebant vestibulum palatii.

Cumque introiret rex domum Domini, veniebant scutarii, et tollebant eos, iterumque referebant ad armamentarium suum.

Verumtamen quia humiliati sunt, aversa est ab eis ira Domini, nec delati sunt penitus: siquidem in Juda inventa sunt opera bona.

Confortatus est igitur rex Roboam in Jerusalem, atque regnavit: quadraginta autem et unius anni erat cum regnare cepisset, et decem et septem annis regnavit in Jerusalem, urbe quam elegit Dominus ut confirmaret nomen suum ibi, de cunctis tribus Israel;

Nomen autem matris ejus Naama Ammanitis. Fecit autem malum et non præparavit cor suum ut quæreret Dominum.

Opera vero Roboam prima et novissima scripta sunt in libris Semeie prophetae, et Addo Videntis, et diligenter exposita :

Pugna veruntque adversum se Roboam et Jero-boam cunctis diebus.

Et dormivit Roboam cum patribus suis, sepultusque est in civitate David. Et regnavit Abia filius ejus pro eo.

Cap. XIII. — Anno octavo decimo regis Jero-boam, regnavit Abia super Judam. Tribus annis regnavit in Jerusalem, nomenque matris ejus Michaia, filia Uriel de Gabaa :

Et erat bellum inter Abia et Jero-boam :

Cumque inisset Abia certamen, et haberet bellicosissimos viros, et electorum quadringenta millia, Jero-boam instruxit et contra aciem octingenta millia virorum, qui et ipsi electi erant, et ad bella fortissimi.

Stetit ergo Abia super montem Someron, qui erat in Ephraim, et ait :

Audi, Jero-boam, et omnis Israel : Num ignoratis quod Dominus Deus Israel dederit regnum David super Israel in sempiternum, ipsi et filii ejus in pactum salis ?

Et surrexit Jero-boam filius Nabat, servus Salomonis filii David : et rebellavit contra Domi-num suum.

Congregatique sunt ad eum viri vanissimi, et filii Belial : et revaluerunt contra Roboam filium Salomonis :

Porro Roboam erat rudis, et corde pavido, nec potuit resistere eis.

Nunc ergo vos dicitis quod resistere possitis regno Domini, quod possidet per filios David, habetisque grandem populi multitudinem, atque vitulos aureos, quos fecit vobis Jero-boam in deos.

Et ejecistis sacerdotes Domini, filios Aaron, atque levitas : et fecistis vobis sacerdotes sicut omnes populi terrarum : quicumque venerit, et iniitaverit manum suam in tauro, in bobus, et in arietibus septem, sit sacerdos eorum qui non sunt dii.

1. Laudat Martianeus tres mss. codices, in quibus *quadraginta millia* pro *quadringenta millia* legitur, et subsequenti versu *octingenta* pro *octingenta*. Ita vero et vetustiores editiones praeferunt, ut est Veneta an. 1478, et alia an. 1489, tum altera Norimbergensis 1521, Basil. Froben. 1538, Paris. Rob. Steph. 1546,

Noster autem Dominus Deus est quem non relinquimus :

Sacerdotesque ministrant Domino de filiis Aaron, et levitae sunt in ordine suo :

Holocausta quoque offerunt Domino per singulos dies mane et vespere, et thymiana juxta legis praecepta confectum, et proponuntur panes in mensa mundissima :

Estque apud nos candelabrum aureum, et lucerna ejus, ut accendantur semper ad vesperam :

Nos quippe custodimus praecepta Domini Dei nostri, quem vos reliquistis.

Ergo in exercitu nostro dux Deus est, et sacer-dotes ejus, qui clangunt tubis, et resonant contra vos :

Filii Israel, nolite pugnare contra Dominum Deum patrum vestrorum, quia non vobis expedit.

Haec illo loquente, Jero-boam retro moliebat-ur insidias.

Cumque ex adverso hostium staret, ignorantem Judam suo ambiebat exercitu.

Respiciensque Judas vidit instare bellum et eis adverso et post tergum, et clamavit ad Do-minum : ac sacerdotes tubis canere coeperunt.

Omnesque viri Juda vociferati sunt : et ecce illis clamantibus, perterritus Deus Jero-boam, et omnem Israel, qui stabat ex adverso Abia et Juda.

Fugeruntque filii Israel Judam, et tradidit eos Deus in manu eorum.

Percussit ergo eos Abia, et populus ejus, plaga magna : et corruerunt vulnerati ex Israel quin-genta millia virorum fortium.

Humiliatique sunt filii Israel in tempore illo, et vehementissime confortati filii Juda, eo quod sperassent in Domino Deo patrum suorum.

Persecutus est autem Abia fugientem Jero-boam, et cepit civitates ejus, Beth-El, et filias ejus, et Jesana cum filiabus suis, Ephron quo-que et filias ejus :

Nec valuit ultra resistere Jero-boam in diebus Abia : quem percussit Dominus, et mortuus est.

et aliae plures. Verum Hebraeus textus, Septuaginta, Josephus, atque emendatioris alicuius Latinae editionis pari consensu *quadringenta millia* Abia, et *octin-genta millia* Jero-boamo tribuunt. Quod et inferiori contextui consonat, ubi *quingenta millia virorum fortium*, ex Jero-boami exercitu dicuntur cecidisse.

Igitur Abia, confortato imperio suo, accepit uxores quatuordecim : procreavitque viginti duos filios, et sexdecim filias.

Reliqua autem sermonum Abia, viarumque et operum ejus, scripta sunt diligentissime in libro prophetae Addo.

Cap. XIV. — Dormivit autem Abia cum pa-tribus suis, et sepelierant eum in civitate Da-vid.

Regnavitque Asa filius ejus pro eo, in cujus diebus quievit terra annis decem.

Fecit autem Asa quod bonum et placitum erat in conspectu Dei sui, et subvertit altaria pere-grini cultus, et excelsa, et confregit statuas, lu-cosque succidit.

Ac praecepit Judae ut quaereret Dominum Deum patrum suorum, et faceret legem, et uni-versa mandata :

Et abstulit de cunctis urbibus Juda aras, et fana, et regnavit in pace.

Edificavit quoque urbes munitas in Juda, quia quietus erat, et nulla temporibus ejus bella surrexerant, pacem Domino largiente.

Dixit autem Judae : Edificemus civitates istas, et vallemus muris, et roboremus turribus, et portis, et seris, donec a bellis quieti sunt omnia, eo quod quaesierimus Dominum Deum patrum nostrorum, et dederit nobis pacem per gymrum.

Edificaverunt igitur, et nullum in exstruendo impedimentum fuit.

Habuit autem Asa in exercitu suo portantium scuta et hastas de Juda trecenta millia, de Ben-jamin vero scutariorum et sagittariorum du-centa octoginta millia, omnes isti viri fortissi-mi.

Egressus est autem contra eos Zara Aethiops cum exercitu suo, decies centena millia, et cur-ribus trecentis : et venit usque Maresa.

Porro Asa perrexit obviam ei, et instruxit aciem ad bellum in valle Sephata, quae est juxta Maresa, et invocavit Dominum Deum, et ait :

Domine, non est apud te ulla distantia, utrum in paucis auxiliaris, an in pluribus : adjuva nos, Domine Deus noster : in te enim, et in tuo no-mine habentes fiduciam, venimus contra hanc multitudinem, Domine, Deus noster tu es, non praevaleat contra te homo.

Exterruit itaque Dominus Aethiopes coram Asa et Juda : fugeruntque Aethiopes. Et perso-

cutus est eos Asa, et populus qui cum eo erat, usque Gerara, et ruerunt Aethiopes usque ad internecionem, quia, Domino cedente, contriti sunt, et exercitu illius praeliante.

Tulerunt ergo spolia multa, et percusserunt civitates omnes per circuitum Gerarae : grandis quippe cunctos terror invaserat : et diriperunt urbes, et multam praedam asportaverunt.

Sed et caulas ovium destruentes, tulerunt pec-orum infinitam multitudinem, et camelorum : reversique sunt Jerusalem.

Cap. XV. — Azarias autem filius Obed, facto in se spiritu Dei, egressus est in occursum Asa, et dixit ei : Audite me Asa, et omnis Juda, et Benjamin : Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo. Si quaesieritis eum, inventis : si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos.

Transibunt autem multi dies in Israel absque Deo vero, et absque sacerdote doctore, et absque lege.

Cumque reversi fuerint in angustia sua ad Dominum Deum Israel, et quaesierint eum, repe-riunt eum.

In tempore illo non erit pax egredienti et in-gredienti, sed terrores undique in cunctis habi-tatoribus terrarum : pugnabit enim gens contra gentem, et civitas contra civitatem, quia Domi-nus conturbabit eos in omni angustia.

Vos ergo confortamini, et non dissolvantur manus vestrae : erit enim merces operi vestro.

Quod cum audisset Asa, verba scilicet et pro-phetae Obed prophetae, confortatus est, et abstulit idola de omni terra Juda, et de Benja-min, et ex urbibus, quas ceperat, montis Ephraim, et dedicavit altare Domini quod erat ante porticum Domini.

Congregavitque universum Judam et Benja-min, et advenas cum eis de Ephraim, et de Ma-nasse, et de Simeon : plures enim ad eum con-fugerant ex Israel, videntes quod Dominus Deus illius esset cum eo.

Cumque venissent in Jerusalem mense tertio, et anno quinto decimo regni Asa, immolaverunt Domino in die illa, de manubiis et praeda quam adduxerant, boves septingentos et arietes sep-tem millia.

Et intravit ex more ad corroborandum foedus, ut quaererent Dominum Deum patrum suorum in toto corde et in tota anima sua.

Si quis autem, inquit, non quaesierit Domi-